

Abstrakti

POHJOINEN LUONTO MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISESSA

Tutkija Marja Uusitalo (esittäjä)^{a)}, Erikoistutkija Seija Tuulentie^{a)}, Projektipäällikkö Laura Jokela^{b)}

a) Luonnonvarakeskus, Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi

b) Lapin ammattikorkeakoulu, Tietokatu 1, 94600 Kemi

Tausta

Runsaasta maahanmuuttajien ja pakolaisten määrästä huolimatta ulkoilu ja luonnon virkistyskäyttö ovat eurooppalaisen kantaväestön aktiviteetteja. Maahanmuuttajat harvoin hyötyvät luonnon hyvinvointi- ja terveysvaikutuksista. Moni kantasuomalainen esimerkiksi tietää, että marja- ja sieniruoat ovat terveellisiä. Mutta tämä terveysvalistus tavoittaa huonosti maahanmuuttajia, joilla on vielä ongelmia kielitaidon kanssa.

Kiinnostus luontoon pohjautuvaan kotoutumiseen on laajenemassa Pohjoismaissa, jossa luontoon tukeutuvia ja luontolähtöisiä menetelmiä on käytetty tuloksellisesti mm. terapeutisessa kuntoutustyössä (Green Care) ja ympäristökasvatuksessa.

Luontotieto ja luontoharrastuksiin tutustuminen voivat auttaa maahanmuuttajia kotiutumaan Suomeen, jossa luontoa arvostetaan osana suomalaista elämäntapaa. Menetelmien avulla voidaan mahdollisesti vähentää erityistä tukea tarvitsevien maahanmuuttajien, kuten yksin maahan tulleiden nuorten ja kotiäitien, syrjäytymisriskiä.

Tarkoitus

Kolmivuotisessa PoLut-hankkeessa (2017-2019) testataan ja kehitetään luontolähtöisiä menetelmiä maahanmuuttajien kotouttamistyössä. Tavoitteena on selvittää, miten luontoaktiviteetit ja työkokeilut luontoammateissa tukevat kotoutumista ja mitä muutoksia maahanmuuttajien luontosuhteessa tapahtuu ryhmätoiminnan aikana.

Menetelmät

Hanke järjestää erilaisia luontoaktiviteetteja ja teemapäiviä Rovaniemellä, Ranualla, Kemissä ja Sodankylässä asuville, oleskeluluvan saaneille maahanmuuttajille. Luontosuhdetyöpajoissa maahanmuuttajat tutustuvat ohjatusti luonnon eri käyttömuotoihin. He mm. hiihtävät, kalastavat ja tutustuvat poro- ja karjatilan elämään, ja heille kerrotaan jokamiehenoikeuksista. Kesällä ja syksyllä toimivat ryhmät pääsevät kokeilemaan luonnontuotteiden keruuta. Työkokeiluissa on mahdollisuus perehtyä keruutuotteiden jalostukseen, mikäli aihe kiinnostaa.

Ryhmien ensimmäiseen tapaamiskertaan kuuluu alkuhaastattelu. Sen avulla selvitetään osallistujien senhetkistä luontosuhdetta ja luontokontaktien määrää ja laatua. Ryhmätoiminnan päätyttyä kokoonnutaan jälleen ryhmähaastatteluun. Siinä kerätään osallistujien kokemuksia työpajoista ja teemapäivistä, mieleen painuneet asiat luonnosta ja aiheet jatkaa luontoharrastusten parissa tulevaisuudessa. Samalla tarjotaan mahdollisuus osallistua vertaisryhmätoimintaan. Metsässä

liikkuminen voi tuntua turvallisemmalta, kun esimerkiksi marjaretkelle lähdetään vertaisryhmänä kotouttamistyöstä tutun ohjaajan kanssa.

Viimeisellä tapaamiskerralla osallistujat vastaavat myös kyselyyn, joka täydentää haastatteluja. Kyselyssä esitetään erilaisia kesäisiä ja talvisia luontokuvia. Niiden avulla selvitetään millaisista suomalaisista maisemista ja luontoaktiiviteeteista pidetään ja onko eri kulttuuriryhmien välillä merkittäviä eroja. Tieto auttaa monipuolistamaan kotouttamistyön nykyisiä käytäntöjä. Tarkoituksena on osoittaa luontolähtöiseen kotouttamistyöhön sopivia lähiluontoalueita ja laatia maahanmuuttajille räätälöityjä tietopaketteja suomalaisista luonnonkäyttötavoista ja hyötykasveista.

Tulokset

Alustavien tulosten perusteella maahanmuuttajan luontosuhteeseen ja mieltymyksiin vaikuttaa se, millaisesta elinympäristöstä (maaseutu vai suurkaupunki) hän on lähtöisin. Siihen kuuluu usein ihmiset ja kotieläimet. Moni arvostaa luonnonläheistä asumista ja elämää. Kyselyn ja haastattelun tarkempi analysointi alkaa loppuvuodesta 2018.

Johtopäätökset

On yllättävää, että pitkään Suomessa asuneet tuntevat huonosti suomalaista luontoa. Monella maahanmuuttajalla luonto ei ole tullut tutuksi kotouttamisprosessin aikana. Esimerkiksi harva maahanmuuttaja on kerännyt mustikoita kotitarpeeksi tai myynyt niitä marjafirmoille. Moni haluaisi vähintään virkistäytyä luonnossa. Luontoharrastuksiin ja -ammatteihin tutustuminen on koettu hyödylliseksi ja arkea rikastuttavaksi. Rovaniemellä pitkään asuneiden kotiäitien ryhmä esimerkiksi nautti sienipäivästä. Sieniretken päätteeksi saaliista valmistettiin maittava ateria.